

Előfizetési árak:
 Egy évre 8 kor., félévre 4 kor.,
 negyedévre 2 korona.
 Egyes szám ára 16 fillér.
 Hirdetőknek különösen kedvező árak szólnak!

A lap megjelenik minden péntek-
 törtétkön.
 Felelős szerkesztő:
BRANKOVICS GYÖRGY

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-utca 8.
 A lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Kéziratok vissza nem adódnak.

Kiadóhivatal: Isván-utca 9.
 A lap anyagi részét illető közle-
 mények az előfizetési pénzek küldésé-
 vel küldendők.
 Kiadóhivatalos:
FUCHS ANTAL

PESTMÉGYE SZABADELVŐ KÖZÖNSEGÉNEK HETILAPJA.

Hieronymi iparprogrammja!

Ujpest, június hó 9-én.

Hieronymi Károly kereskedelem-
 ügyi miniszter a képviselőház pénzügyi
 bizottságának f. é. június hó 1-én tar-
 tott ülésén terjesztette elő azt a nagy-
 szabású emlékiratot, a melyben ipar-
 politikájának alapelvei vannak lefek-
 tetve s iparfejlesztő tevékenységének a
 keretei vannak lerakva.

Az emlékirat úgy belső tartalmára
 mint jelentőségére nézve nagyfontos-
 ságu s nem szorítkozik egyedül az el-
 vek hirdetésére, a tennivalók száraz fel-
 sorolására, hanem alapos részletes meg-
 okolás huzódik rajta véges-végig úgy,
 hogy mindenki láthatja belőle a szán-
 dékot, mely szerzőjét vezette.

Az emlékirat **bevezető** része az ipar-
 fejlesztés fontosságát tárgyalja és szá-
 mítások alapján is megállapítja, hogy
 az iparfejlesztés nemzeti, földmívelési
 általános közgazdasági, nemzetvagyo-
 nosodási és állampénzügyi szempontból
 nemcsak indokolt, hanem feltétlenül
 szükséges is. Azután számszerint ki-
 mutatja, hogy az állam, a segélyezett
 iparvállalatok után, csak a munkások
 közvetett adózása czimén évenként öt-
 ször annyit vett be, mint a mennyit
 ugyancsak évenként a gyáripari segé-
 lyekre s iparfejlesztési célokra fordított.

Azon **általános** intézkedések közül,
 a melyek iparunk mai állapotának lé-
 nyeges előbbrevitelét czélozzák, leg-
 főbbnek jelöli ki, a hazai iparnak állami

kedvezményekben való részesítéséről
 szóló 1899. évi XLIX. t.-cz. módosítását,
 a közszállítások ügyének rendezését; a
 hazai ipar védelmét a visszaélésekkel
 szemben; az ipartörvény revízióját; a
 munkásosztály erkölcsi színvonalának
 és anyagi helyzetének emelését, illetve
 javítását; az iparoktatást és ezzel kap-
 csol tban az ipar részére szükséges mű-
 szaki erők képzését és az ipari kísér-
 leti ügynök s ezekhez kapcsolva a kivi-
 telnek az előmozdítását és szervezését.

A hazai iparnak **állami kedvez-
 ményekben** való részesítéséről szóló
 törvény módosítására nézve kimondandó
 lenne, hogy újonnan keletkező vállala-
 tok, ha oly czikkeket állítanak elő, me-
 melyek az országban gyárilag eddig vagy
 általában nem, vagy nem oly mérték-
 ben állítanak elő, hogy a fogyasztás
 jelentékeny részét fedezzék és általában
 oly cikket készítenek, melynek előállí-
 tását általános közgazdasági érdekek
 teszik kívánatossá, a törvényben bizto-
 sított kedvezményben részesíthetők. —
 Ugyancsak kimondandó volna az is, hogy
 a fennálló gyárak üzemi kibővítései ré-
 szesíthetők kedvezményekben, melyek-
 nek mérvét az az arány szabja meg, a
 melyben a kibővítés az eredeti üzem-
 mel áll.

Ennek a módosításnak kettős jelen-
 tősége lenne. Egyrészt az érdekelt mi-
 niszterek egyetértő elhatározására bírná,
 hogy a változó közgazdasági viszonyok
 figyelembe vételével alkalmazzák a tör-

vény intenczióit, másrészt mellőztetnék
 a jelenlegi törvény azon rendelkezése,
 mely szerint a kedvezmények a törvény-
 ben felsorolt üzemeknek megadáandók,
 ha csak a kormány a törvényben bizto-
 sított visszaautasítási jogával nem kíván
 élni. Kiterjesztendők lennének továbbá
 a jelzett törvényben foglalt kedvezmé-
 nyek a házi- és kézműipar szolgálata-
 ban álló, tehát már létező vagy ezentel
 létesítendő közműhelyekre is, mint a
 melyek az iparfejlesztésnek a termelés
 két ágazatában igen fontos eszközei.

Felhatalmazás volna továbbá a tör-
 vényben a kormánynak arra is adandó,
 hogy a mennyiben közgazdasági érde-
 kek kívánatossá teszik, a kedvezménye-
 ket kiterjeszthesse már fennálló gyá-
 rakra is, tekintet nélkül arra, hogy azok
 részesültek-e már kedvezményekben,
 vagy nem.

Ez az intézkedés ugyancsak kivé-
 telesen volna alkalmazható, de elzár-
 kozni az elől még sem volna indokolt, a
 mennyiben előfordulhat, hogy valamely
 ipar fejlesztése érdekében új vállalatok
 létesítése kívánatos, de ez által a ré-
 gebben fennálló gyárak érdekei érintet-
 vén, az ellentét kiegyenlítésére a ked-
 vezmények azonnal is megadatnak.

Az iparfejlesztésnek közvetlen anyagi
 áldozatokkal való előmozdítása is, tehát
államsegélyek nyújtása, mint az ipar-
 fejlesztés egyik fontos eszköze magában
 a törvényben volna kifejezésére jutta-
 andó, kimondván, hogy új vállalatok lé-

Száműzve.

„A lét nagy rejtélyéhez merészkedtél,
 bűnös kezéd letépte fátyolát.
 A tudás tiltott gyümölcséből ettél:
 vakmerő vétkeidért halál reád!
 Mert nem csak üdvöt rejt a tudás lénye,
 nem gyönyört s boldogságot egyedül;
 kín, keserv s átok is a szüleménye.
 Tudásban jó és gonosz egyesül.”

Lángnyelvekből kovácsolt pallosával
 a Kérub őrzi Éden kapuját:
 fehér redős lepel öleli által
 lilomkarsu, sugár alakját.
 Az Edenkert! . . . Szeplőtlen boldogságnak
 derűs hona! Fehéren szállnak
 telített illatok a verőfényes légben.
 Almatag esend. Világos-kéken
 int, integet a harangvirág hangja.
 Tövis nélküli rózsza fészlő ajka
 gyöngéd esőket lehel.
 Nuphar és lótusz hófehér meséjét
 a lila irisznek meséli el.
 Zöld bársony böleső édes puhaságán
 nyugszik a tó, ezüstös álmát
 őrzik az álmodozó karsu pálmák.
 Rejtelmes ciprusfának rejtett ágán
 ujjong a csalogány.
 Népes magány
 és béke, nyugalom és boldogság
 mindenfelé, és illat és virág . . .
 . . . Csapán egy almafa remeg,
 mint gyötrő lelkiismeret.

Kezet a kézben önfelédve jár
 uttalan utakon az emberpár.
 Ólmos homály ragad a barna földre,
 a bűn vészterhes lehe lengedez.
 Fájón liheg az erdők sötét zöldje.
 A bánat kínzó éjszakája ez.
 A csillagtalan égnek arca gyászol,
 csak néma villámfény vonaglik távol.
 A parti szirtek keblét ássa, vájja
 az óceánnak tajtékzó dagálya.
 Sirály sikolt. . .

Kezet a kézben önfelédve, jár
 uttalan utakon az emberpár.
 Körüttük titkos, ismeretlen éj.
 Ah! Elni! Tudni! lüktet élő vérük,
 korlátlan édes, bűnös szenvedélyük.
 Az élet gyönyör, ah, a tudás kéj!
 Feledve gyász, feledve gyötrő bánat,
 feledve Éden, halhatatlanság.
 A szenvedélyből új megyország támad
 s zengi a szerelem nagy himnuszát!
 . . . Az égen felszáll életnek reménye:
 az első munkanapnak hajnalfénye.

Vrányfi Teofil.

Az öreg honvéd utolsó órája.

— Elbeszélés. —

Írta: Brankovics György.

Az 1848-ik év április havának 14-ik
 napján örömmámorban s ünnepi díszben
 uszott az Ország fővárosa.

Ekkor érkezett — az utolsó pozsonyi
 országgyűlés befejezte után — Pestre az
 első független magyar felelős miniszterium.

Mindenki az üdvözlésükre tódult a Du-
 napartra, amely éppen úgy fényárban uszott,
 mint az egész város, amelynek házairól
 büszkén lengtek a nemzeti zászlók.

Midőn a minisztereket hozó hajó a lánc-
 hid alatt áthaladt, ezer meg ezer rakéta
 ontá a sziporkáit a légben s ezer meg ezer
 fáklya gyult ki a partokra.

A miniszterek az üdvözlő beszédek után,
 anéptömeg élén, a Nemzeti Kaszinóhoz men-
 tek, ahol Pestváros hölgyei koszorúkkal
 várakoztak a haza diéső fiaira.

Midőn a miniszterek a régi Nagyhid-u.
 szögletére értek, a Nagy Kristóf szobrának
 talapzatáról egy fiatal tizenhat-tizennyolcz
 éves leányka fehér kendőjét lobogtatta fe-
 léjük.

A leányka dus fekete haja egy selyem
 szalaggal volt a fej hátsó részén összekötve
 s onnan szabadon hullott a vállaira alá.

Szép szabályos arcvonásai a lélek nyu-
 galmát tükrözték vissza, kék szemei azonban
 bánatos tekintettel nézték a nyüsgő világot.

Egyszerű szerény ruhája s az a nemzeti
 kokárdákkal telt kosár a karján, arról tan-
 nuskodott, hogy Pestnek azon lényei közé
 tartozik, kik utczai elárusítással kénytelenek
 a kenyérüket megkeresni.

Márczius 15-ke óta a nemzeti szalag s a
 nemzeti kokárda volt a legkeresettebb czikk:
 a leányka tehát ezeknek készítésével s áru-
 lásával foglalkozott s boldog volt ha egy-
 egy kokárdáért három váltó krajczárt kap-
 hatott.

Midőn a tömeg a Nagy Kristóf mellett
 elvonult, egy csinosan öltözött husz éves
 fiatal ember állott meg a leányka mellett s
 ragyogó szemekkel üdvözlé:

— Jó estét, Lidi kisasszony! Ma csak jó
 üzletet csinált?!
 — Nem mondhatnám Fábry ur!

— Pedig a kokárdái ma szebbek mint
 máskor valának.

— Gondolja?

tesítésére, a már fenálló kibővítésére és általában ipari vállalatok támogatására a kereskedelemügyi tárca költségvetésben évenként megfelelő összeg irányozandó elő, mint ez a hasonló czélú osztrák törvényjavaslatban is előfordul. Kiegészítendő volna az állami kedvezményről szóló törvény még oly rendelkezés felvételével is, mely szerint pénzintézetek adómentességet élveznek oly iparvállalati részvényeik jövedelme után, melyek állami kedvezményben részesülnek.

Uj rendelkezés gyanánt volna felveendő a törvénybe, hogy a kedvezmények, illetve államsegély engedélyezésének, illetőleg élvezetének egyik feltétele, hogy a kedvezményekben vagy segélyben részesülő vállalat *összes építési és berendezési tárgyait itthon, a hazai ipar révén tartozik beszerezni*, — a mennyiben természetesen azok itthon készülnek, — valamint hazai anyagokat tartozik feldolgozni, ha ilyenek vannak, mely feltétel alól felmentést csak a kereskedelemügyi miniszter adhat.

A kedvezményekben részesülő vállalatok részére kiterjesztendő volna a *kisajátítási jog*, melynek korlátozott volta ez idő szerint igen sokszor akadályt képez és biztosítandó az ily gyáraknak az iparvágányok önköltségen való létesítése s a vasuti tolatási költségeknél való kedvezményes elbánás is.

Végül kiegészítendő a jelenlegi törvény oly értelemben, hogy a községek és törvényhatóságok *nemcsak a törvény alá nem eső adók alól is felmenthetik* a kedvezményekben részesülő gyárakat, hanem azoknak *közvetlen támogatást* is nyújthatnak és hogy az ily gyárak felmentvék a községi közeget és hasonló szolgáltatmányok alól.

A *közszállítások* egyik leghathatósabb eszközét képezik az állam iparfejlesztő tevékenységének. — Ezeknek

— Nem csak gondolom, de látom is. Éppen azért ma tíz darabot veszek belőlük.

— Ugyan mondja csak. Fábry ur, mit csinál azzal a sok kokárdával, amelyet márczius közepe óta minden áldott nap tölem megvásárol.

— Elosztogatom Budán a sváb gyerekeknek, azok roppantul szeretik a nemzeti színűket, ha nem is beszélnek még a nyelvűket, s úgy örülnek ezeknek a kokárdáknak, hogy ki se mondhatom.

Persze, azt nem mondta meg, sőt szándékosan elhallgatta, hogy a szó szoros értelmében a saját szájától vonja meg azt a néhány krajczárt csak azért, hogy a szegény Lidi mindennapi kenyéréhez ő is hozzá járuljon valamieskével.

Lili nem is sejtette ezt. Tudta, hogy a fiatal ember a pesti hazai takarékpénztárnál van alkalmazva, tudta, hogy özvegy édesanyjával lakik, de hogy mennyi a fizetése, azzal nem törődött, neki csak az esett jól végzetlenül, hogy a sok boldog és szerencsés ember között van egy, aki részvételt viseltetik iránta s kenyérkereseti foglalkozását nem tartja lealacsonyítónak.

Milyen szegény teremtménye is ő az Istennek! sohajtá sokszor. Minden áldott nap ugyanazokkal a gondokkal, ugyanazokkal a nélkülözésekkel, ugyanazzal a munkával kell megküzdnie. Vasárnap az egyetlen pihenő napja. Ekkor esinosabb ruhába öltözködik s a templomba megy imádkozni. Így tanulta ezt a szülőktől, akiket oly korán veszített el; meg is látogatja minden ünnepnap délutánján a sirjait s mindig újabb erővel, újabb bizalommal, újabb reményekkel tért vissza külvárosi piezi lakásába, melynek ajtajáig, jobban mondva a ház kapujáig Fábry Laszlo is gyakran elkísérte.

(Folyt. köv.)

ügyét is törvényhozási uton óhajtja, a memorandum rendeztetni, a mi leg-egyszerűbben az állami kedvezményekről szóló törvény módosítása kapcsán történhetnék.

Törvényileg kellene kimondani, hogy az *ipari szükségletek hazai beszerzésének kötelezettsége nemcsak az állami hatóságokra és intézetekre vonatkozik, hanem a törvényhatóságokra, városokra és községekre, valamint az ezek által fenntartott vagy támogatott intézetekre és intézményekre is*. Annak az elvnek kell érvényesülnie, hogy közszállítások odaitelésénél előnyben részesülnek azok a vállalatok, melyek közfogyasztás tárgyát hépező cikkek készítenek, még pedig abban az arányban, melybe ezeknek gyártása közszállítási czélokra szolgáló cikkekben fokozódik.

Iparfejlesztési szempontból igen nagy akadályt képez az állami számviteletről szóló 1897. évi XX. t. cz. azon rendelkezése, mely szerint 600 frt. (1200 korona) értéken fölüli beszerzés versenytárgyalás útján biztosítandó. Az új törvénybe oly rendelkezés veendő fel, mely szerint oly esetekben, midőn azt iparfejlesztési szempontok kívánják, az 1897. évi XX. t. cz. idézett rendelkezései mellőzhetők.

A *közszállítási ügy oly központosítása* szükséges, hogy az összes közszállításokra nézve egy a hatóságok, mint az érdekelte iparosok tájékoztatás nyerhessenek, a pályázati feltételek és minták megtekinthetők legyenek, a szállítások nyilvántartassanak és abból a szempontból ellenőriztessenek, vajjon tényleg magyar gyártmányok szállíttatnak-e és nem követtetnek-e el ebben a tekintetben visszaélések.

Tekintettel arra, hogy a külföldi termékeknek hazaiak gyanánt való eladása által a hazai ipar nagy mértékben károsul, a közönség pedig szándékosan megtevesztetik, törvényhozási uton kellene gondoskodni a *hazai ipari termelés olyan védelméről*, mely az ily visszaéléseket kizárja.

Az *ipartörvény revíziójának* olyatén eszközölése, a mint azt a változott ipari viszonyok kívánják, természetesen oly keretben és mértékben, hogy ez az ipar és kereskedelem fejlődését ne gátolhassa, illetőleg azt biztosítsa, szintén igen fontos része a rendszeres iparpolitikának.

A *munkásosztály erkölcsi színvonalának és anyagi helyzetének javítására nézve* a legfontosabb volna a munkások anyagi helyzetének javítására alkalmas intézmények létesítése, minők első sorban a betegsegélyezési törvény megfelelő revíziója és a kötelező balesetbiztosítás törvényes rendezése. Rendezést nyerne végül a sztrájk és munkakizárás kérdése is.

Ezekon kívül, mint adminisztratív uton rendezendő legfontosabb ügyek, itt vannak az *iparoktatás és azzal kapcsolatban a műszaki erők képzése; az ipari kísérleti ügy; a kivitel kérdése és iparstatisztika berendezése*.

Végül az ipar három főcsoportját, a *házi-, kézmű- és a gyáripar* érintő fejlesztési tennőket tárgyalja az emlékirat.

A gyáripar fejlesztésénél első alapelvnek kell lennie, hogy nem lehet mindent itthon készítenünk, ennél fogva szorítkoznunk kell annak lehető nagy

mértékben való fejlesztésére, a mi leginkább és legnagyobb mennyiségben szükséges, a mire viszonyaink leginkább alkalmasak.

Továbbá, hogy a legmesszebb menő állami támogatás nyújtandó a létező iparnak oly esetekben, midőn tulerős külföldi verseny egyes hazai vállalatok vagy iparágak létét fenyegeti egészségtelen, czélzatos versenyével, kiviteli árakkal dolgozva a piacon csak azért, hogy a hazai vállalatokat veszteséggel való üzletreszorítsa, melyet sokáig nem bírnak. Végül elvileg kimondandó az is, hogy az állami támogatás csak olyan feltételekhez kötendő, melyek az illető vállalatot szabad mozgásában nem korlátozzák, viszont azonban gondoskodni kell a visszaélések megakadályozásáról, illetőleg szigorú megtorlásáról.

Végül a leginkább fejlesztést igénylő iparágakról szól a program, a mely szerint mostanság legfontosabb Magyarországra nézve a fonó-szövő- és ezzel kapcsolatos ruházati-, a vas- és fém-, a bőr-, a fa- és az agyagipar felkarolása, illetőleg az iparfejlesztő akciónak különösen ezekre koncentrációja, anélkül természetesen, hogy az állam iparfejlesztő tevékenysége azért a többi iparokat mellőzné.

Mindezekből pedig meggyőződhetik mindenki hogy az emlékirat nagy huzagot töltött be, égető szükségességet elégitett ki és *hogyan valóban nagyszabású, igazán államférfiai munka*, melynek részleteire még vissza fogunk térni.

H I R E K.

— A *koronázás évfordulója* Tegnap, június 8-án volt a király koronázásának évfordulója, a melyet a község iskolájában is a szokásos ünnepségek között ünnepeltek meg. A nevezetes évforduló napján hálaadó isteni tisztelet tartattak a templomokban s nemzeti színű zászlók lengtek a középületeken.

— A *legszebb könyv* a mely az idén kezeink közé került az Ujpest-Rákospalotai „Szent Erzsébet” jótékonyági nőgyesület azon jelentése, mely 1903—1904-ik évi működéséről számol be. Hogy az egyesület a nyomor enyhítése és a közérkölesök javítása érdekében milyen dicséretes tevékenységet fejtett ki, arról fényes bizonyítékot szolgáltatnak a következő adatok: Összesen kiosztott, a gróf Károlyi Sándor által fenntartott népkönyvhára 1488 személy részére 19316 ebédjegyet. Kiosztott 6607 félliteres adag tejet, 6607 fél kilogrammos adag kenyert 4 vagon szentet, és 32 köbméter fát, melyből 1440-en kaptak 29 klgr szén és 12¹/₂ klgrm. fa adagokat.

Az egyesület 7 esetben nyújtott betegágyas nőknek ellátás, ápolás és fehérneműekből álló segélyt; 38 esetben nyújtott a szegénylős szegényeknek összesen 446 K segélyt; 10 esetben nyújtott összesen 40 K kamatnélküli kölcsönt, kiosztott 1073 darab ruhát, s ezek között 75 férfi és fiu, 140 női és leány teljes öltözet volt.

A vadházasságok megszüntetésére és a gyermekek törvényesítésére alakult bizottság közbenjárására 15 pár cserélte föl törvénytelen állapotját törvényessel, a mi által 42 gyermek nyert törvényes védelmet és nevet. Megjegyezzük, hogy a szükséges okmányokat is az egyület szerezte be az illető pároknak.

Az egyesület kerületi biztosnői 1020 látogatást tettek 471 szegény családnál s ezek közül 343 kapott segélyt.

Hogy mindezt miként vitték véghez a Szent Erzsébet Nőgyesület elnökségének és választmányának a tagjai, azt a f. évi június hó 12-én d. u. 4 órakor (Csokonai-utca 34. sz.) tartandó közgyűlés után fogjuk elmondani, addig is azonban teljes elismeréssel adózunk az emberbaráti szeretet nevében és érdekében oly páratlanul működő hölgyeknek.

— **Az újpesti Ev. Ref. egyház táncvígalmá** f. é. június hó 11-én, egyike lesz a legsikerültebb nyári táncvígalmainknak. A 200-as rendező bizottság egyrésze a rákospalotai park-vendéglő helyiségeinek feldíszítésén fáradozik, a másik része fardhatatlan tánczosokról gondoskodik; a harmadik Horváth vendéglős konyháját és pincéjét ellenőrzi, hogy abból csak jó és izletes ételek és borok kerüljenek ki; a negyedik rész községünk előkelő mamáit és papáit kapacitálja, hogy bájos leányaik valahogy el ne maradjanak az első nyári táncvígalmomról; az ötödik rész végre Oláh Sándor zenekarát az ev. ref. eszardásra tanítja, amelynek hogy csak reggel öt órákor lesz majd vége, azért a táncrendezők, no meg a tánczedvelők kezdeskednek. Bátran előre tehát községünk szép leányai és asszonyai! Szombaton este 8 órákor a rákospalotai parkban találkozunk, amely találkozóra 1 potom korona lefizetése mellett a papák is eljöhettek.

— **Vizsgák.** Az újpesti *Lőrincz-utcai* áll. el. *fiúiskolában* a hittani vizsgák június hó 9-én s az osztály-vizsgák június hó 15-én kezdődnek. A tanév június 25-én d. e. 10 órákor záratik be ünnepélyesen. Az újpesti *Toldy-utcai* áll. el. leányiskolában a hittani vizsgák június hó 11-én, az osztály-vizsgák 15-én kezdődnek s a tanév bezárása június 25-ére d. e. 9 órára tüzetett ki.

— **Hazasság.** *Miskolc* Gy. Gusztáv miniszteri tisztviselő f. é. június hó 6-án tartotta esküvőjét az újpesti róm. kath. templomban *Adamis Mariska* kisasszonnyal, *Adamis Lajos* ügyvéd leányával. Az ifjú párt a szülők áldása, a rokonok és ismerősök szerencsekívánatai kísérték az ifjúságból — a családi élet otthonába. — *Fischhof Mór* f. é. június hó 12-én d. u. 4 órákor tartja az újpesti izr. templomban egybekelési ünnepélyét *Diecker Adél* kisasszonnyal, özv. *Diecker Salamonné* leányával.

— **A bírák létszámának szaporítása.** Az igazságügyminiszter az 1904. évi költségvetés letárgyalása után, a bírói állások számát 12-kel, a jegyzői állások számát 40-nel, a telekkönyvvezetők számát pedig 8-czal fogja szaporítani. Ellenben megszüntet 47 aljegyzői állást és így tulajdonképen nem létszám-emelésről, hanem inkább előléptetésről van szó.

— **Iskola-építkezés.** *Tóth József* Pestvármegye kir. tanfelügyelője arról értesítette Újpest községi előjáróságát, hogy a hatodik állami elemi iskola építése immáron szükségessé vált. Ezen értesítés kapcsán felhívja az előjáróságot, hogy az alkalmas telekről s a hozzájárulás megajánlásáról a községi képviselőtestülete határozattal gondoskodjék.

— **Reformátusok konventje.** Az evangélikus reformátusok konventje f. hó 6-án kezdte meg *Bánffy Dezső* báró főgondnok és *Kun Bertalan* püspök elnöklése mellett a tanácskozását. A konvent *Mády Lajos* esperest a közigazgatási, az egyházi adó, a misszió és az iskolaiügyi bizottság tagjává választotta meg.

— **A tanulók bérletjegyei.** A közúti vasút-társaság tudvalevőleg a tanuló-bérletjegyekre rányomatta, hogy vasárnap és ünnepnap délután nem érvényes. A főváros tiltakozott ez ellen s azt vitatta, hogy a vállalatnak ez az eljárása a szerződésbe ütközik. A társaság a kereskedelmi miniszter döntését kívánta, a miniszter ma a főváros álláspontja mellett döntött. A tanulók bérletjegyei tehát vasárnap és ünnepnap délután is érvényesek.

— **Hány iparos-tanoneziskola van az országban?** A kormány 1902. évi jelentésének azon része, mely az ország közoktatásáról szól, az iparoktatás állapotáról is beszámol. A statisztikai adatok közül kiemeljük, hogy az állam 16, a községek 391, a gyárak 18, az ipartestületek 5, a felekezetek 3 iparos-tanoneziskolát tartanak fenn. És így 433 iparos-tanoneziskola van az országban.

— **A tüzoltó fizetésének lefoglalása.** A budapesti kir. itélőtábla egy konkrét esetről kifolyólag kimondta, hogy a városi és községi tüzoltó is az 1881. évi 60. t.-cz. 54. §-ában felsorolt kedvezményezett személyek közé sorolandó és így tényleges szolgálati illetményeit korlátlanul lefoglalni nem lehet.

— **A trágárság.** Valami jóleső melegség árad be a szíve annak az intézkedésnek olvastára, amely Csanádvármegye alispán-

jának az íróasztaláról indult szerte a megye járásába. Helyén kell lenni ama közigazgatási tényező szívének, aki hallja, hogy mennyi esunya beszéd, káromkodás, illetlen durvaság jön ki az embereknek a száján s hallván azt a semmire se jó, inkább csak ártó beszédeket, arra is gondol, hogy ez ellen tenni kell s nem riad vissza attól, hogy tegyen is. Ami országunk különösen is termékeny föld a mosdatlan száju beszédre s hogy mennyire elharapódzott ez az egészen fölösleges szokás, azt egy kis sötétből az utcákon eléggé meg tudhatjuk. Kis helyen, falun vagy vidéki városban épp úgy, mint a nagy városokban. Aztán nemcsak akaratlanul, magamagáról megfélemedkezve él az emberek igen nagy sokasága dühös kifakadásokkal, szeméremszóval, hanem gyakran valóságos gyönyörűséggel és szándékos hangossággal, hogy hallja meg és piruljon bele egynemely gyanútlan járőkelő asszonyteremtés is. Persze arra sem néz egy-egy unatkozó kocsis vagy lebzselő siheder az utcán, hogy egész esomó apró legényke, kisasszonyka is nyüzsgő körülötte, akinek a lelke korán megmérgeződik és durvul el idő előtt az istentelen beszédekre. Azzal is hányszor találkozunk, hogy egy-egy sikerült káromkodás arczpíró hatása micsoda meglepődött vigyorgás és röhejt esal ki a szerzőjéből. Csanádvármegye alispánja hiszi, hogy mindennek útját lehet vágni és körendeletet boesátott ki a szolgabírákhoz. Ez van többek között ebben az írásban:

Elvárom ezimed kötelezőségétől, hogy felfogva e rendeletem kibocsátására indító erkölcsi motívumot, a maga részéről is iparkodni fog, hogy részint éberebben gyakorolt felügyelet és ellenőrzés révén, részint a nép erkölcsi életét irányítókat kellő felhasználásával lehetővé fogja tenni, hogy népünk szokásából a keresve trágár és illetlen beszédek fokozatosan kiküszöböltesse. S noha a kihágási büntetőtörvénykönyv 51. §-ába ütköző kihágás elbírálása és megfenyítése nem is tartozik a közigazgatási bizottságok illetőségi körébe, mindazonáltal e §. rendelkezéseinek figyelembevételével (8 napig terjedhető elzárás) ezimed módot köteles találni arra, hogy kihágási eseteknek pontos feljelentésével az arra illetékes bírói hatóság által a megérdemelt büntetésben részesedjenek. Kötelességem teszem ezimednek, hogy rendeletem széleskörű közhírre tételével a jövőben az ellenőrzést szigorúbban és következetesebben gyakorolja különösen ott, hol a fiatalok zajosabb összejöveteleinél e kihágás elkövetése napirenden van.

Egy esőpp a tengerben. De talán olyan varázsesőpp, amelyből az egész tenger megváltozása indulhat ki...

Erre a változásra nagy szükség volna Újpesten is, ahol még a gyermekek is valóságilag versenyeznek az öregekkel a trágár, oesmány szeméremszó kifejezések elmondásában.

— **Az újpesti szállodások, vendéglősök és keresmárosok ipartársulata** f. é. június hó 16-án az Uhl-féle vendéglő helyiségeiben (István-utca 7. sz.) nyári mulatságot rendez. Személy-jegy 1 K. Család-jegy 2 K. Felülvezetők köszönettel fogadtatnak s hírlapilag nyugtáztatnak. A mulatság tiszta jövedelme a társulat zászló-alapja javára fordítatik. A rendező bizottság élén Uhl Károly elnök, Binner Antal pénztáros, Vnuk Lajos és Gallay Mihály ellenőrök állanak, kiknek oldalán egy 48 tagú rendező bizottság működik, de mindent elkövetnek a mulatság sikere érdekében, a társulat elnöke Horn Ferencz, alelnöke Weiharadt Ferencz, pénztárosa Mátyás Ambrus s titkára Németh Kálmán is. A mulatságon, mely d. u. 6 órákor kezdődik, az „Újpesti Dalkör” szíveségből működik közre.

— **A tüdővész pusztítása hazánkban.** A belügyminiszter jelentése szerint f. é. márczius havában 7882 egység halt meg tüdőgümőkórban, ebből Budapest székesfővárosára 354 egység Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegyére 331 egység esik. Ugyanez a belügyminiszter kimutatása szerint Magyarországon 1902-ik évben 75.145 egység halt el tüdővészben. E számok mindenkit arra figyelmeztetnek és kérnek, hogy a legerélyesebben védelmezzünk a tüdővész ellen.

Rikkancs-praktika.

— Karczola* —

A szerb királygyilkosság idejében történt, hogy Csoda-Boda rikkancsai azzal az ordítással száguldtak Újpest utcáin végig: „Belgrád lángokban áll!”

Persze egy szó sem volt igaz az egész hírből!

Ehez hasonló rikkancs-praktikához folyamodott valami Z... aki a múlt héten nagy

hangon hirdette, hogy az „Ellenzéki Hírlap” a vaspánczéliba öltözött lovagot (értsd a Közérdeknek koránál fogva tiszteletre méltó szerkesztőjét) kiemelte a nyeregéből és sirmi látta.

Persze egy szó sem igaz az egész hírből!

Több mint valószínű azonban, hogy az „Ellenzéki Hírlap” Z... je is úgy fog járni mint Csoda-Boda járt s nem éri meg se ő, se a lapja még azt a kort se, amelyben legalább koránál fogva tisztelik az embert! így tehát soha sem jut majd tisztelethez, mert hiszen az olyan kort, amely henezeg, pöf-feszkegig, sérteget s a tudatlanságot, felületességét palástolva, nevetlenkedik és gorbáskodik, a józan emberek nem igen szokták tisztelettel megajándékozni.

Hogy a „Közérdek” minden lében kanál azaz hogy az újpesti ellenzéki újságok összes felületességére és alaptalan gyanúsításaira reflektál: az kötelesség s így nem baj! Baj és szomorú dolog az, hogy vannak a helyi sajtónak olyan közegei is, melyek érvekkel élni nem lévén képesek, a magánügyekbe is beleütköznek az orrukat.

Hogy a „Közérdek”-be kik irnak és kik nem irnak az a „Közérdek” szerkesztőségének olyan magán- és belügye, amihez az „Ellenzéki Hírlap” Z-jének semmi köze.

Am ha bebizonyítja, hogy a „Közérdek”-be az első sortól az utolsó sorig hazánk aranytollú írója Brankovics György ur ir meg mindent: akkor mi az „Ellenzéki Hírlap” 10 példányára fizetünk rögtön elé. Ha pedig nem bizonyítja be: akkor Z... fizessen 80 koronát annak a szaktekintélynek, amely felfedezi a községhez azt a *liputi* nagyságot, a ki a Brankovics György urnak diktál.

Nagyon kedves az „Ellenzéki Hírlap” Z-je! Elismeri, hogy Brankovics György ur *Ujpesten is* (tehát máshol is) birt önálló véleménynyel. De már az igazán nem kedves tőle, hogy Sugár Bódognak a siri nyugalmát is megzavarta.

Hogy Brankovics ur mikor birt és hol birt önálló véleménynyel, annak a megítéléséhez az „Ellenzéki Hírlap” zsenge koránál fogva nem illetékes. Nem illetékes már csak azért sem, mert a Salgóók éppen úgy kiugrasztották nyomdájukból az „Ellenzéki Hírlap” ideiglenes szerkesztőjét, mint ahogy Sugár Bódog Brankovics György urat kiugrasztotta a „Társadalmi Lapok” szerkesztőségéből.

Egyszerűen felmondták ennek is annak is a szerződést és — paszta!

Hogy a „Közérdek” szerkesztője B. György ur öldöklő tigrisnek látszott s hízog maeska lett, akivel egeret lehet fogatni: az csak azt bizonyítja, hogy van esze, nem megy fejjel a falnak egyrészt, másrészt van jó szíve s csupa ellenzékiességből nem marzangolja az embereket, és végre tiszteletreméltó korában is van annyi ürge-sége és ügyessége, hogy még egeret is lehet véle fogatni.

Hogy a „Közérdek” szerkesztője B. György ur az „Ellenzéki Hírlap” nyomdájában alkuba boesátkozott egy heti lap kiadása iránt az igaz, csak az nem igaz, hogy annak a heti lapnak katolikus irányu s az antiszemizmus mesgyéjén járó heti lapnak kellett volna lennie.

Nem tisztelt Z. ur annak a lapnak, *keresztény-szociális* irányu lapnak kellett volna lennie, mert B. Gy. ur ilyen lap szerkesztésére kapott előkelő ajánlatot, ami bizonyítéka annak, hogy Brankovics György urnak ha nincs is aranytolla, de van tolla, de hogy az „Ellenzéki Hírlap” nyomda tulajdonosa még a bizalmas üzleti ügyeket is kifeesege, az már öreg hiba.

Hogy miért lett az egykori függetlenségi antisemita szerkesztőből husos zsidóbarát szerkesztő, annak az okát nem kell sejtetni, azt könnyű kitalálni. Egyedül csak azért, amiért a nyomdászból — kertész s a kertészből ideiglenes szerkesztő lett.

Hogy Brankovics György ur még soha sem volt antisemita lap szerkesztője, azt minden okos ember tudja, de lehet, hogy a fenti oknál fogva még az is lesz, mert hát Brankovics György ur ép oly kevéssé élhet meg a levegőből, mint ahogy az „Ellenzéki Hírlap” és a Z-je som képes abból megélni.

A hírlapírás és lapszerkesztés *nem politikai elv*, hanem éppen olyan kenyérkereseti mesterség, mint a kertész-, asztalos- vagy nyomdász-mesterség.

Halál-Harang No. III.

E czim alatt az „Ujpesti Közlönyben” egy nyílttéri közlemény jelent meg, mely *Schmoll Antal* egy nyílt levelére válaszolva lapunk felelős szerkesztőjét mint iparhatósági biztost és lapunk kiadótulajdonosait mint nyomdászokat is belevonja kedveskedésének a körébe.

Az „Egy iparos” és a *Schmoll Antal* viszályához semmi közünk, de határozottan visszautasítjuk azt az alaptalan vádat, mintha *Brankovics György* mint iparhatósági biztos a nemzetközi elvek támogatására átbillent volna.

Ez a hazug rágalom szálljon annak a fejére, aki azt kiírta és kinyomatta.

Brankovics György mint iparhatósági biztos, igazat ad a segédeknek ott és akkor, amidőn igazuk van: ennyi az egész s aki erre azt mondja, hogy ez átbillenés a nemzetközi elvek támogatására, azt csak rosszakarat, a lelki gonoszság vezérelheti és semmi más.

*Brankovics György*nek sem mint iparhatósági biztosnak, sem mint a „Közérdek” szerkesztőjének, sem mint írónak a *Schmoll Antal* nyílt leveleiről *előzetes tudomása nem volt*, mert ha lett volna, akkor *Schmoll Antal* annak a kinyomtatásáról már csak azért is lebeszélte volna, mert a józan ész azt diktálja, hogy a segédek és munkaadók közötti ellentéteket nem helyes kiélesíteni, ellenkezőleg azok elsimításán, kiegyenlítésén kell fáradozni.

Nagyon helytelenül járt el tehát az „Egy iparos” ur akkor, amidőn *Schmoll Antallal* viszálykodva, az iparbiztos felé irányítja ütéseit.

Éppen oly helytelenül járt el akkor, amidőn nyílt levelében *Fuchs Antal* és *József* nyomdász urakat is megtámadta azért, mert *Schmoll Antal* nyílt levelét kinyomatták.

A *Fuchs Antal* és *József* urak nyomdája éppen olyan üzlet és műhely mint az „Egy iparos” üzlete és műhelye. És valamiképen az „Egy iparos” nem kérdi attól aki üzletébe lép s megrendelést tesz, hogy milyen felekezetenek és milyen pártnak a híve: azonképen *Fuchs Antal* és *József* urak sem kérdik azt, hanem egyszerűen megalkusznak az árra nézve az illetővel s azután eleget tesznek a megrendelésnek.

Igy jár el minden okos üzlet ember, hogy a bolondok ebben kifogásolni valót találnak az valóban nem *Fuchs Antal* és *József* urak hibája, hanem tisztán az „Egy iparos” urnak a bolondériája!

Brankovics György.

I R O D A L O M.

* **A Magyar Remekírók** a magyar irodalom főművei *ötödik sorozata* most jelent meg s így most már 25 kötet került ki a magyar remekíróknak eme leggondosabb és legdiszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelentek meg *Pázmány Péter válogatott munkái is*. Ezt a kötetet jeles tudósunk, *Fraknói Vilmos* oly bevezetéssel életét és munkásságát vázolja és méltatja, s egyuttal a XVII. század irodalmáról, az akkori magyar társadalmi- és közviszonyokról érdekes esszét is nyújt.

Ugyanez az a sorozat *Bajza József* három évtizedre menő munkásságának legjavát is beleilleszti a magyar remekírók közé. E kötetet *Badics Ferencz* válogatta össze és látta el nagybecsű előszóval.

E két kötetet kívül megjelent még az V-ik sorozatban *Vörösmarty V.* kötete, *Arany János III.* kötete és *Szigligeti II.* kötete.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg: *Arany János* munkái. I. és II. kötetet. Sajtó alá rendezte *Riedl Frigyes*. *Csiky Gergely* színművei. Sajtó alá rendezte *Vadnay Károly*. *Czuczor Gergely* költői munkái. Sajtó alá rendezte *Zoltvány Irén*. *Garay János* munkái. Sajtó alá rendezte *Ferenczi Zoltán*. *Kazinczy Ferencz* műveiből. Sajtó alá rendezte *Váczy János*. *Kisfaludy Sándor* munkái. I. kötet. Sajtó alá rendezte *Heinrich Gusztáv*. *Kölcsey Ferencz* munkái. Sajtó alá rendezte *Angyal Dávid*. *Kossuth Lajos* munkáiból. Sajtó alá rendezte *Kossuth Ferencz*. *Kurucz költészet*. Sajtó alá rendezte *Erdélyi Pál*. *Reviczky Gyula* összes költeményei. Sajtó alá rendezte *Koroda Pál*.

Gróf Széchenyi István munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte *Berzeviczy Albert*. *Szigligeti Ede* színművei. I. kötet. Sajtó alá rendezte *Bayer József*. *Tompa Mihály* munkái. I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte *Lévay József*. *Vajda János* kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte *Endrődi Sándor*. *Vörösmarty Mihály* munkái. I., II., III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte *Gyulai Pál*.

A Magyar Remekírók gyűjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelentek meg. A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona; az ennek kiegészítőjeként megjelent *Shakspeare* összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a *Franklin-Társulat* magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. (Budapest IV., Egyetem-u. 4.)

625. végrh. sz. 1904.

Arverési hirdetemény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujbpesti kir. járásbírósnak 1904. évi V. 859. sz. végzése folytán **Dr. Fuchs Adolf** ügyvéd által képviselt **Fuchs Lipót** felperes részére **Sternthal Miksa** alperes ellen 1153 kor. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 1924 kor. becsült ingóságokra az ujbpesti kir. járásbírósnak V. fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna **Ujpesten, József-utca 66. szám alatt** leendő megtartása határidőül 1904. évi június hó 13 napján délután 3 órára kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok, stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1904. évi május hó 24 napján.

Polgár

kir. bírósági végrehajtó.

600. végrh. sz. 1904.

Arverési hirdetemény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujbpesti kir. járásbírósnak 1904. évi V. 49/9. és a bpesti VI. ker. kir. jbir. 900 Sp. VIII. 2019/4. sz. végzése folytán **Dr. Roth Jakab** ügyvéd által képviselt **Phönix életbiztosító társaság** felperes részére **Kiss Gyula** alperes ellen 58 kor. 88 fill. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt s 741 kor. becsült ingóságokra az ujbpesti kir. bíróság V. fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén annak az alap és felülfoglaltatókkövetelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna **Ujpesten, Király-utca 15. sz. a.** leendő megtartása határidőül 1904. évi június hó 15. napján délután 3 órára kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1904. évi május hó 26. napján.

Polgár

kir. bírósági végrehajtó.

630. végrh. sz. 1904.

Arverési hirdetemény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujbpesti kir. járásbírósnak 1904. évi V. 508. sz. végzése folytán **Dr. Kálmán Ödön** ügyvéd által képviselt **Ujpesti fourner kiv. tság.** felperes részére **Hádl Mór** alperes ellen 156 kor. 2 fill. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 724 koronára becsült ingóságokra az ujbpesti kir. járásbírósnak V. fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna **Ujpest, Bercsényi-utca 2. sz. alatt** leendő megtartása határidőül 1904. évi június hó 14 napján délután 2 órára kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1904. évi május hó 30. napján.

Kiss Gyula

kir. bírósági végrehajtó

Előkelő varró-intézet-megnyitás.

Ujpest és Rákospalota intelligens közönségének érdeklődését kívánom felhívni azon házagpótló intézményre, melyet Ujpesten létesíteni szándékozom.

Czélja a jobb családok leányait és asszonyait

a női ruha-szabás és varrásban alaposan kiképezni.

Miután iskolám czélja az, hogy a növendékek a legegyszerűbb ruhától, a legelegánsabb utcai- és estélyi-öltözetek, sőt a korhű jelmezek elkészítésében tökéletes kiképzést nyerjenek, kizárólag esakis saját maguknak dolgoznak.

A tanfolyamra feltétlenül művelt úri családok hölgyei vétetnek fel.

Bővebb felvilágosítást nyújt saját lakásán.

Trozyoni Gézané 8-12

Ujpesten, Deák-utca 59. szám Külön villa.

Korányi J. Jenő

kárpitos és díszítő

Ujpest, István-utca 7. szám.

Alapítottatott 1890.

A tavaszi idény beálltával ajánlom a nagyközönségnek jó hírnevű

kárpitos-műhelyemet,

hol esakis elsőrendű munkák készülnek szolid áruk mellett.

Allandó raktár elsőrendű anyagból készült szőnyeg, ebédli, divánok, ottomanok, matraczok a legújabb divatu több rendbeli salon-garnitúrák, valamint vaságyak stb. stb.

Gyermekkosci különlegességek és vasgyermekágyak nagy raktára.

Kiváló jó munkáról biztosíthatom.

Tisztelettel

Korányi J. Jenő